

Jyväskylä työstää työprosessejaan, tai,

Uudistimme vahingossa työprosesseja

Keskuskirjastokokous 28.1.2016

Hanna Martikainen

JYVÄSKYLÄ

Kaksi hanketta kokoelmatyöstä

- Aineistovirtaa! Hankinnan ja luetteloinnin prosessien kehittäminen, 2013-2014
- Kokoelmatyökalun suunnittelu kellovalle kokoelmalle 2015-2016

Tavoitteet

Hankinta ja luettelointi	Kokoelmatyökalu
Saada aineistot mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti asiakkaiden käyttöön ja yksinkertaistaa kirjastossa tehtäviä työketjuja	Hyödyntää kelluvaa kokoelmaa täysipainoisesti koko kirjastoverkossa ja suunnata aineistomäärärahat uutuusvalintaan
Asiakkaan näkökulmasta: Uutuuksien nopeampi saatavuus	Asiakkaan näkökulmasta: Kokoelmassa on sitä, mitä tarvitsen.
Kirjaston näkökulmasta: Työnkulkua hidastavien työvaiheiden vähentäminen. Tehokkaat ja laatua tuottavat prosessit	Kirjaston näkökulmasta: Tilastodatan hyödyntäminen kokoelmatyössä helpoksi, päähkäily pois. Poistojen tehostaminen, kokoelmatyöhön käytetyn työajan uudelleen suuntaaminen

Hankinnan ja luetteloinnin prosessien kehittäminen

- Hankkeen nimi
  - Hakuvaiheessa: *Kuinka vapautamme henkilöstöä sisätoista asiakaspalveluun : kirjaston luettelointi- ja hankintaprosessien yksinkertaistaminen*
  - Toteutusvaiheessa: *Aineistovirtaa! : Hankinnan ja luetteloinnin prosessien kehittäminen*
- hankkeen toteuttivat Jyväskylän kaupunginkirjasto ja BTJ yhdessä
- sparraajakirjastoina kertomassa omista käytännöistään olivat Kajaanin ja Tampereen kaupunginkirjastot

Työskentelytavasta

- Neljään eri workshopiin osallistui ohjausryhmän (3+3 henkilöä) lisäksi BTJ:ltä 10 henkilöä ja Jyväskylästä 16 henkilöä
- Workshopin menetelmä ei ollut osallistujille ennestään tuttu, menetelmän avulla saatiin kuitenkin prosessit hyvin kuvattua
- Erityisenä haasteena oli tarkastella kriittisesti ja innovatiivisesti omia prosesseja

Workshopit kevät 2013

BTJ	Rajapinta	Kirjasto

Tarjonta- ja valikoimaprosessi

Metatieto- ja luettelointiprosessi

Materiaalin käsittely & logistinen prosessi

Aurora-järjestelmä

- Mieti kehittämiskohteita. Mille alueelle toivot muutosta?

Nykytilanteesta kävi työpajoissa ilmi, että:

- työtavat ja –menetelmät vaativat paljon työaika ja niihin osallistuu lähes puolet kirjaston työntekijöistä
- luetteloinnin prosessi on poikkeuksellisen hyvin resursoitu
- työprosessin ”läpimenoaika” uutuuksaineiston osalta voi kestää pisimmillään kuukausia, prosessissa useita hidasteita
- lopputulos varsinkin luetteloinnin osalta erittäin laadukas

Kehittämiskohteiksi / ratkaistaviksi ongelmiksi valikoituivat:

BTJ:

1. Luetteloinnin kokonaisuuden tarkastelu, virheiden vähentäminen/korjaaminen, ajantasaisuus paremmin asiakkaiden toiveita vastaaviksi
2. Kehitystyö asiasanoituksen parantamiseksi sekä ammattilaisen että kuluttajan näkökulmasta
3. Aktiivinen toiminta Melinda-projektissa, jotta ratkaisu palvelee parhaalla mahdollisella tavalla yleisten kirjastojen tarpeita
4. Saatavuustiedon ajantasaisuuden parantaminen
5. Asiakkaan avoimista tilauksista ja tilausten statuksesta viestimisen kehittäminen
6. Aktiivinen tietojärjestelmien kehitystyö yhteistyössä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa tavoitteena mahdollisimman automaattisesti ja sujuvasti liikkuvat informaatiovirrat

Kehittämiskohteiksi / ratkaistaviksi ongelmiksi valikoituivat:

Jyväskylän kaupunginkirjasto:

1. Työketjun nopeuttaminen, uutuuksien ”läpimenoajan” lyhentäminen
2. Turhien työvaiheiden vähentäminen
3. Kokoelmatyön uudistaminen
4. Muovituksen ruuhkautumisen estäminen
5. Valtakunnallisten uudistusten huomioiminen luetteloinnissa

Tavoite 1: työketjun nopeuttaminen, uutuuksien ”läpimenoajan” lyhentäminen

Ratkaisu:

- Auroraan siirtyminen hidasti ainakin aluksi tilaamista ja toimittamista. Luetteloinnin merkittävä nopeutuminen ei toteudu ennen valtakunnallista kokonaisuudistusta.
- Muovitus ulkoistettu (kohta 4).
- Työketju nopeutuu kokoelmatyön uudistamisen (kohta 3) avulla.

Tavoite 2: Turhien työvaiheiden vähentäminen

Esim. laskujen määrän vähentäminen:

Uutuusaineiston laskuja vuodessa n. 960 kpl. Talouskeskus perii kustakin n. 5 €,
Lisäksi työaika kuluu laskun asiatarkastajalta, tiliöijältä ja hyväksyjältä.

Ratkaisu: toimitusvälejä harvennettu

v. 2013 n 960 aineistolaskua

v. 2015 n. 570 aineistolaskua

- Laskujen käsittelystä säästyy lähtötilanteeseen
verrattuna lähes 10 000 euroa/vuosi

Tavoite 3: Kokoelmatyön uudistaminen

Nykytila

Uutuusvalintaa tekee 25-30 henkilöä. Uutuudet valitaan ”omaan kokoelmaan” vaikka muuttuvat osaksi kelluvaa yhteiskokoelmaa jo kahdessa vuodessa. Muuhun kokoelmatyöhön, mm. poistoihin ei jää riittävästi aikaa. Nykymalli osittain keskitetty, osittain hajautettu. Valintaa tehdään myös asiakaspalvelupisteissä, mikä heikentää asiakaspalvelun laatua. Valintaan käytetään paljon esimiesten työaikaa.

Ratkaisuehdotus (kokoelmatiimi)

Siirrytään kelluvaan yhteiskokoelmaan myös uutuuksien osalta ja keskitetään valintaa. Aloitetaan aikuisten kaunokirjallisuudesta.

Tavoite 3: Kokoelmatyön uudistaminen

Mahdolliset hyvät puolet 😊

- merkittävä työnsäästö valinnassa ja hankinnan eri työvaiheissa
- kuljetukset vähenevät, koska kotiosastoja ei enää ole
- asiakkaat kelluttavat lähikirjastoihin aineistoja, joita niihin ei ehkä muuten hankittaisi: kokoelman yllätyksellisyys & mahdollisuus tehdä löytöjä lisääntyy

Mahdolliset huonot puolet 😞

- aineisto keskittyy
- lähikirjastojen kokoelma ei vastaa asiakkaiden tarpeita
- työntekijöiden tehtäväkuva kapeutuu
- kuljetukset lisääntyvät
- henkilökunta käyttää/joutuu käyttämään työaikaan valinnan sijaan aineiston takaisinkutsuihin, koska hyllyssä halutaan olevan tarjolla tiettyjä aineistoja

Tavoite 4: Muovituksen ruuhkautumisen estäminen

Ratkaisu: Muovitusta ulkoistettu Sovatek Oy:lle 3.2.2014 alkaen. Kilpailutus tehtiin sosiaalisin kriteerein. Vuositasolla työpajatoimintana muovitetaan noin 20 000 yksikköä.

Tavoite 5. Valtakunnallisten uudistusten huomioiminen luetteloinnissa

Luetteloinnin valtakunnallinen uudistaminen yhdenmukaistaa luettelointikäytäntöjä ja sääntöjä. Keskitetty ratkaisu toisi säästöjä kuvailutyössä. Työ nopeutuu ja tehdään vain kerran. Metatietojen yhteiskäytön myötä muiden tekemän työn hyödyntäminen helpottuu.

BTJ:ltä saatujen luettelointitietojen korjaustarpeet ilmoitetaan BTJ:lle. Näin korjaukset menevät suoraan BTJ:n tietokantaan ja Fennicaan.

Ratkaisu: Mukaan valtakunnallisiin ratkaisuihin

Hankkeen arviointia

- Konkreettisia muutoksia: laskutus, muovitus
- Hankkeen tavoitteena oli prosessien tarkastelu ja kehittäminen, mutta erityisesti valinnan ja luetteloinnin työkäytäntöjen muuttaminen osoittautui vaikeaksi
- Valintatyöstä pitkät keskustelut
- Luetteloinnin kehittämisessä jäätiin odottamaan valtakunnallisia ratkaisuja

Hanke lisäsi tietoa ja teki prosesseja näkyväksi, mutta vaikutukset jäivät panokseen nähden vähäisiksi.

Se oli se nimi: ”Kuinka vapautamme henkilöstöä sisätoista asiakaspalveluun.”

Miksi?

”Se oli BTJ:n projekti, heidän prosessiensa kehittämiseen.”

”Tuntui, että meitä ei arvosteta.”

”Meitä ei oikein kuunneltu.”

Kokoelmatyökalun suunnittelu kelluvalle kokoelmalle

- Kellutus nide- ja teostasolta laajempien kokonaisuuksien tasolle, kokoelman tasapainotus
- Järjestelmän vaatimusmäärittely, markkinakartoitus
- Valittiin valmis järjestelmä: collectionHQ (Bridgeall Libraries / Baker & Taylor)

Mikä collectionHQ

- [EBSM-metodologia](#)
(Evidence Based Stock Management)
  - Perustuu lainadataan
  - Asiakkaiden tulee löytää etsimänsä kirjastossa käydessään
  - Asiakkaan näkökulma: suosituimpien kirjailijoiden teoksia tulisi olla hyllyssä koko ajan vähintään 25%
  - Kokoelmaa tarkastellaan kokonaisuuksina: tietoluokat, genret, kirjailijan kaikki teokset...

Mikä collectionHQ

- Vuodesta 2007 alkaen, käytössä yli 450 kirjastossa (Iso-Britannia, Pohjois-Amerikka, Australia)
- Jyväskylän kaupunginkirjasto ensimmäinen cHQ-kirjasto englanninkielisten alueiden ulkopuolella
- Kirjastoammattilaiset osallistuneet suunnitteluun, helppo hahmottaa

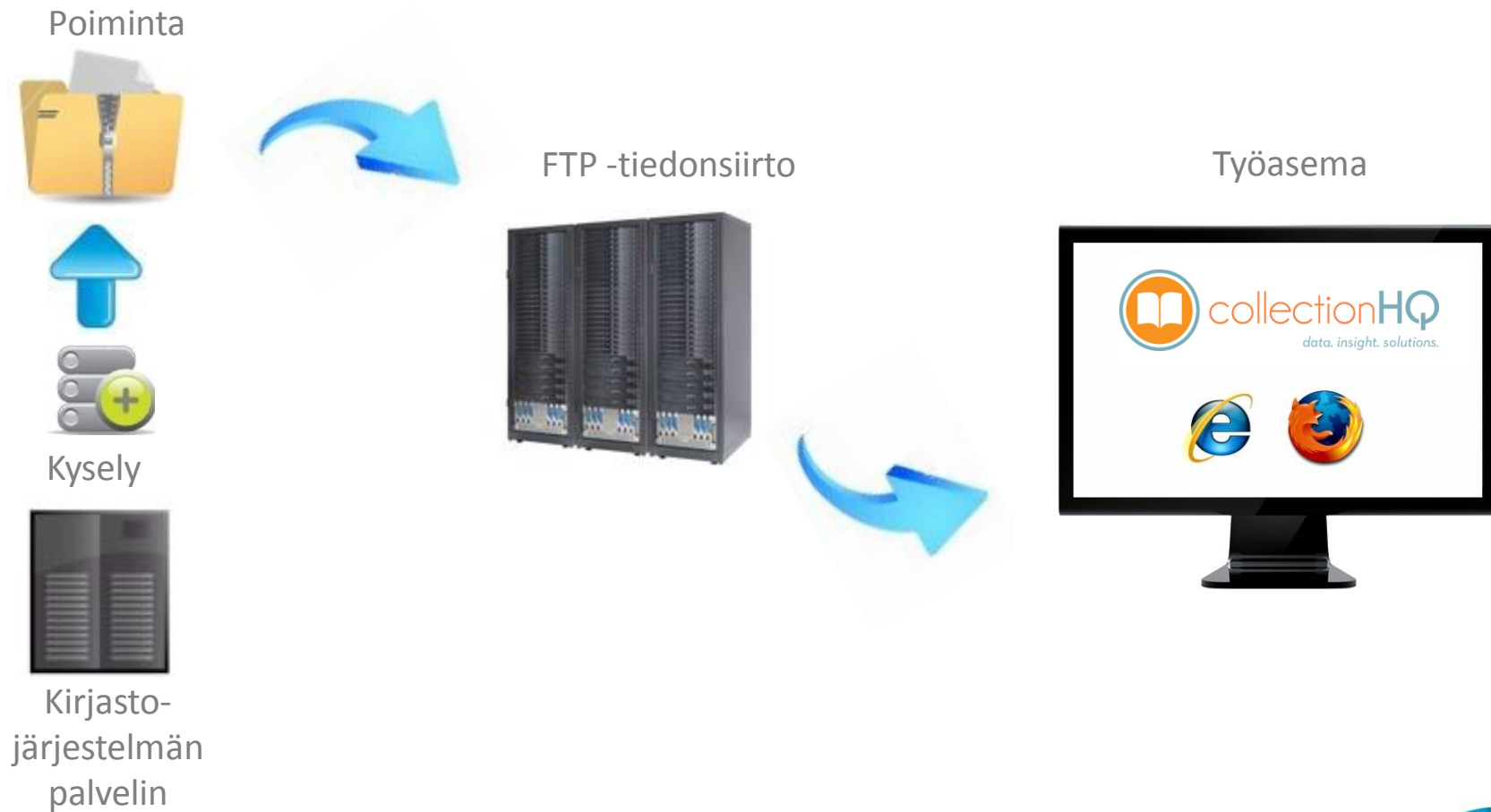

Mikä collectionHQ

- cHQ analysoi kirjastojärjestelmästä saamansa lainainformaation, jonka perusteella se ohjaa henkilökuntaa muokkaamaan kirjaston kokoelmaa vastaamaan asiakkaiden tarpeita.
(Datapaketit: viikoittain / kuukausittain)
- Käytetään yhdessä kirjastojärjestelmän kanssa
  - collectionHQ ei korvaa kirjastoammattilaista, vaan se tarjoaa lainadataan pohjautuen apua tehokkaampaan kokoelmatyöhön

Tiedonsiirtokaavio

Miksi collectionHQ

- Kelluvan kokoelman hallinta ajoittain työlästä
  - Aineistoa kasautuu tiettyihin yksiköihin
  - Hyllyihin ei mahdu, poistetaanko vai lähetetäänkö jonnekin?
  - Mikä nide poistetaan, mikä jätetään?
  - ”Meillä ei ole hyllyssä enää mitään tästä aiheesta”
- Auttaa
  - Säästämään aikaa (ja rahaa)
  - Hankkimaan oikeanlaista aineistoa
  - Muokkaamaan kokoelmaa vastaamaan paikallista kysyntää
  - Parantaa kokoelman käyttöastetta
  - Rohkaisee poistopäätöksiin

Library Detail (Fiction)

Collection Teksti - Jännitys [AF]

Total Collection Items 30955

Total Collection Circulations 1283412

(System Wide View)

Library Name		Total Items	Total Circulation	Relative Items(%)	Circulation(%)	Collection Status	Collection Status Bar
						All	
Jyväskylän Kaupungin Pääkirjasto	(all collections)	6846	303275	8.16	11.70	UNDERSTOCKED (-3.55%)	
Palokan Auekirjasto	(all collections)	3380	149900	24.35	26.29	UNDERSTOCKED (-1.94%)	
Vaajakosken Auekirjasto	(all collections)	3188	148139	18.27	21.66	UNDERSTOCKED (-3.39%)	
Kortepohjan Lähikirjasto	(all collections)	2141	101825	21.54	22.33	UNDERSTOCKED (-0.79%)	
Säynätsalon Lähikirjasto	(all collections)	1774	75255	28.47	30.05	UNDERSTOCKED (-1.58%)	
Keltinmäen Lähikirjasto	(all collections)	1668	72686	21.06	22.54	UNDERSTOCKED (-1.47%)	
Halssilan Lähikirjasto	(all collections)	1539	65832	25.90	26.27	UNDERSTOCKED (-0.37%)	
Keljonkankaan Lähikirjasto	(all collections)	1408	58687	24.39	24.32		
Lohikosken Pienkirjasto	(all collections)	1158	48971	30.72	30.38	OVERSTOCKED (0.34%)	
Huhtasuon Lähikirjasto	(all collections)	1157	48628	18.33	22.40	UNDERSTOCKED (-4.07%)	
Kirjastoauto Aino	(all collections)	1777	48042	26.47	25.95	OVERSTOCKED (0.52%)	

Grubby Items Refresh Action Plan (Non-Fiction)

Region Kirjastot

Library Jyväskylän Kaupungin Pääkirjasto

Non-Fiction YKL 99

Description Henkilö- Ja Sukuhistoria (99) [A]

Last Data Update Received 10-Jan-2016

Action: Before buying a replacement, consider refreshing with a newer copy that is Dead in another library, using the list below.

Author	Title	Refresh From	ISBN	Barcode	Circulation	Extend	Transfer	Format	Date Added	Last Use Date
									from ____ to ____	from ____ to ____
▼ Garam, Sirkka	10 hyvää syytä pysyä yhdessä		9516257690	179N10045789	67	0		Book	01-Sep-2001	28-Apr-2014
		Säynätsalon Lähikirjasto	9516257690	179N10045828	30		☐	Book	01-Sep-2001	01-Sep-2001
		Kirjastoauto Aino	9516257690	N0003399307	21		☐	Book	01-Sep-2001	01-Sep-2001
▼ Kallonen, Kari	Algoth Niska : salakuljettajien kuningas		9525170136	179N0770679	98	0		Book	01-Feb-2001	02-Jul-2014
		Korpilahden Lähikirjasto	9525170136	27787430	7		☐	Book	01-Oct-2005	01-Oct-2005
▼ Kallonen, Kari	Algoth Niska : salakuljettajien kuningas		9525170136	179N0770680	119	0		Book	01-Feb-2001	22-Sep-2015
		Korpilahden Lähikirjasto	9525170136	27787430	7		☐	Book	01-Oct-2005	01-Oct-2005
▼ Cornell, Judith	Amma : syleilevän äidin elämäntarina		9529842953	179N11951515	98	0		Book	01-Jun-2006	06-Nov-2015
		Vesangan Lähikirjasto	9529842953	179N15501883	23		☐	Book	01-Nov-2003	05-May-2014
▼ Stewart, Chris	Andalusialaiset sitruunat		9510247812	179N09576515	83	0		Book	01-Aug-2000	06-May-2014
		Korpilahden Lähikirjasto	9510247812	27779992	2		☐	Book	01-Oct-2005	22-Oct-2014
▼ Miller, Melissa	Anne Frank : päiväkirjan		9512054892	179N092370024	85	0		Book	01-Sep-1999	15-Oct-2015

System Wide Popular Author Summary (Fiction)

Holds Data as of 11-Jan-2016

Author	Current Items	Time Frame Circulation	Available for Loan	Available for Loan %	Items to Achieve Target	Items Available	Titles Above Holds Threshold	
Roberts, Nora	916	8104	412	44.98		105		author's top titles
Mustonen, Enni	741	6640	353	47.64		63		author's top titles
Christie, Agatha	997	6362	633	63.49		180		author's top titles
Steel, Danielle	890	5784	533	59.89		91		author's top titles
Lehtolainen, Leena	632	5627	219	34.65		46	1	author's top titles
Nesbo, Jo	378	5043	47	12.43	48			author's top titles
Ropponen, Markku	476	4909	216	45.38		39		author's top titles
Mäki, Reijo	738	4288	495	67.07				author's top titles
Härkönen, Anna-Leena	340	4097	136	40.00				author's top titles
Lehtinen, Tuija	428	3755	207	48.36		33		author's top titles
Kyrö, Tuomas	271	3731	62	22.88	6			author's top

Kokoelman suorituksen tehostamisprosessi

Arvioi
nykytila

Aseta
tavoitearvot

Toteuta
toimintasuunnitelma

Tarkkaile kokoelman
suoritusta

Toista

Kokoelmatyökalu-hankkeesta

- Keskityttiin teknisen ratkaisun löytämiseen
- Esiin nousi kokoelmapoliittisia ja kokoelmaprosessiin liittyviä seikkoja:
  - Kuinka paljon ”uloskellutetaan”?
  - Mitä tehdään, jos omat hyllyt pursuavat aineistoa, jolla ei chQ:n mukaan ole alitarjontaa missään?
  - Voiko myös ei-kelluvaa (uutuus-)aineistoa siirtää?
  - Jos siirretään, laitetaanko samalla kellumaan?
  - Voiko siirtopyynnöstä kieltäytyä?
  - ”Umpikuolleet” niteet: poistetaanko ellei löydy perustetta pitää kokoelmassa?
  - Valintapäätösten teko ei vaadi istumaan ko. yksikön tiskissä, koska tiedot kokoelman käytöstä saa **havainnollisesti** chQ:sta

Hankkeen arviointia

- On konkreettinen
- On innostava, kiva ja hyödyllinen, uusi härpätin rakkaan ammatillisen työtehtävän tueksi (ja avuksi luopumisen tuskaan)
- Teknisten ratkaisujen ohella avaa laajempaa keskustelua kokoelmatyöstä
- Ymmärrys lisää muutosvalmiutta

⇒ Muutammeko työprosesseja ”vahingossa”?

⇒ Kokoelmaprosessin avaaminen v. 2016 ja paluu Aineistovirtaa! –hankkeen tavoitteisiin

Hankkeen painopiste ei ole prosesseissa, mutta silti arvioimme, että se uudistaa kokoelmaprosessia enemmän, kuin prosessien kehittämiseen tähdännyt hanke.

Miksi?

Esimies: "En ole kuullut yhtään mutinoita. Tälle on tarve, joka tunnistetaan."

"Ymmärrettävä, ei tarvitse mutuilla."

"Lyö faktat pöytään, havainnollinen."

"Nämä ongelmat ratkeaisivat täyskellutuksella ja keskitetyllä valinnalla."

"Siirrän eläkkeelle lähtöäni, koska haluan testailla cHQ:ta, sen verran utelias olen."

Lisätietoja

projekteista:

hanna.martikainen@jkl.fi

collectionHQ:sta:

antti.maattanen@jkl.fi

